

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS A BOKSTAVLYDER

LESEKURS A STAVSKRIFT

Yy

Toril Karstad

UHYRER

Øverst til venstre og nedst: Theodor Kittelsen, Nasjonalmuseet. Øverst til høyre: Chris Harvey, Dreamstime

Fokus er utviklet ved hjelp av midler fra Stiftelsen Dam (tidligere Extra-stiftelsen).

Forsidebildet er tegnet av Melissa Adéle Popkema.

Heftet kan kombineres med Skjelfjords lesebok og Tømtes løkkeskriftmateriell.

Y-LYD-VERS: SANG NR. 18

Tekst og vokal: Toril Karstad, mel.: trad.,
komp og opptak: Øyvind Åge Berg, illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 8. kl.

Mor Ylvia sitt yndlingsvær
er skyer, yr **o**g lyn især.
Hun lyser **o**pp av lyn **s**om lyser
over by **o**g trær.
Hun flyr ut kry **o**g lykkelig
og synger stygt med rytmisk vri.
Hun yster mysost ypperlig,
er yndig, yr **o**g blid.

OPPGAVE 1: HØR PÅ OPPTAKET, OG PRØV Å LÆRE VISA.

OPPGAVE 2: SETT RING RUNDT HVER Y, OG SI LYDEN Y.

OPPGAVE 3: SETT RING RUNDT HVER y, OG SI LYDEN Y.

OPPGAVE 4: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, INNRAMMET SK ER f-LYD.
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT E HAR æ-LYD, FEIT O HAR å-LYD, FEIT G HAR k-LYD.

**OPPGAVE 5: FINN LYDEN Y SKREVET MED SYMBOLET.
SI LYDEN MENS DU SETTER RING RUNDT SYMBOLET.**

k v j æ y ø n i v y n p b ø h j s f y t æ v ø u g e m v y d a
s e i m y a y å n t v y n ø b l j l n y k h j t a n å d f b i h y
æ y r l h t m u y å s e y f å m a y l g d r y b u ø l v æ u h
b j s n k y i l v s r m y m r g t r y u m y a å n e u b i l n i y
æ y l j p f t h j d k n å v y n v æ h l y t y n å i m y n v s m
y a l y e y n ø y l h b j y s f e æ p ø g i y r h å m e s r y l
y r u å n r y e y n y b l j v n y t h j r u y a n å d n b a h ø
k v h r y d å s e y n å m y n l g i d y h g f e b s i y t æ k l
f m u d u b s å l v a v h y m å s t f æ y m u n l s d y a b j
ø n l n p u y i ø h b j s y e l u k v l y g h y å l m y r d m æ

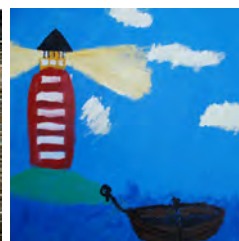
Lydia Madeleine Popkema

Øyvind Martinsen © Fokus

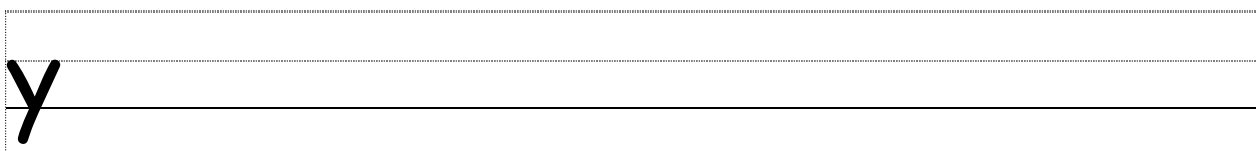
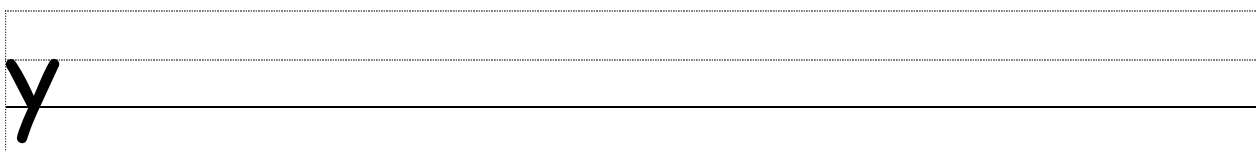
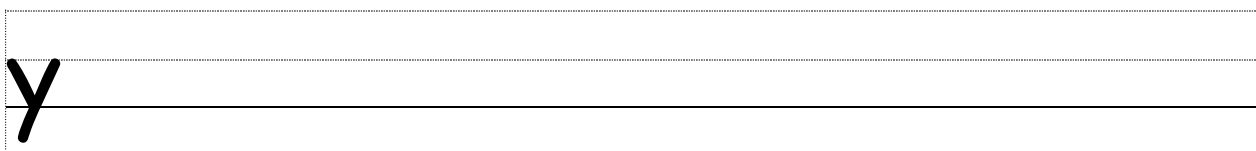
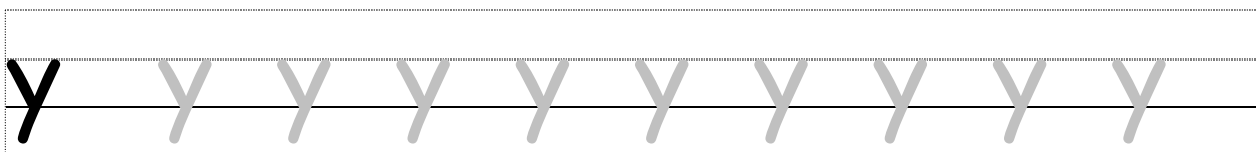
John Christian Fjellestad

Mikhiela M. Greiner

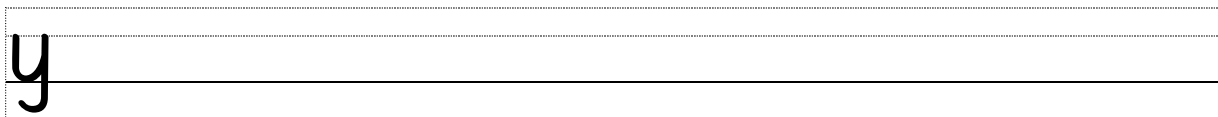
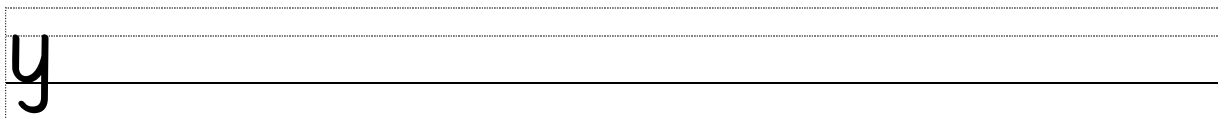
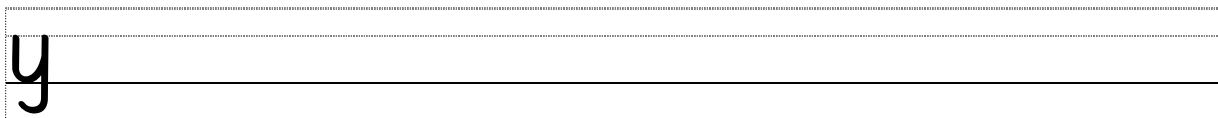
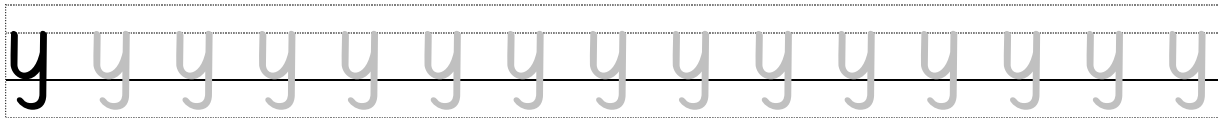
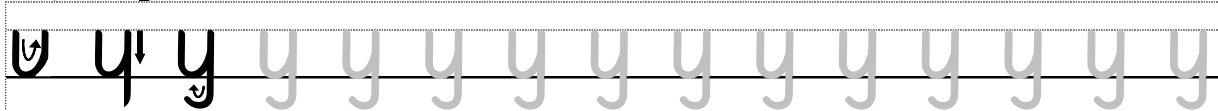
OPPGAVE 6: SKRIV TRYKKBOKSTAVEN. SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

LAV SKRÅ LINJE, DYP SKRÅ LINJE

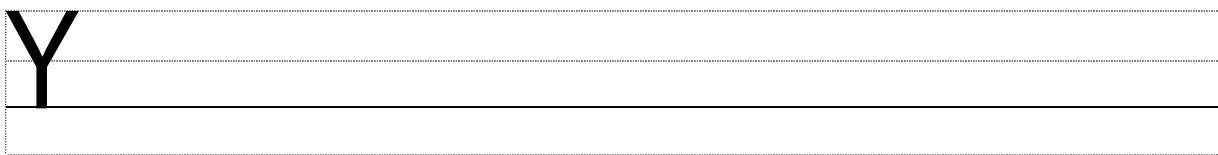
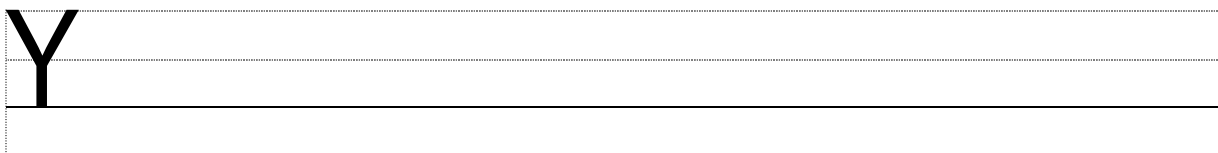
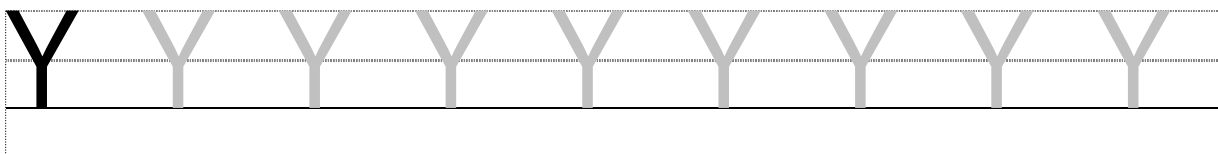
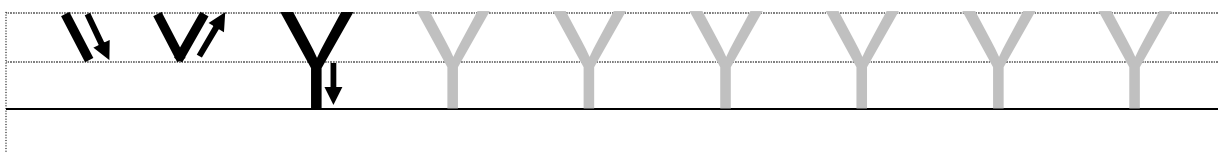
OPPGAVE 7: SKRIV STAVSKRIFTBOKSTAVET. SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

SVING, DYPT NED, OPP

OPPGAVE 7B: SKRIV STORE BOKSTAVET. SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

KORT SKRÅ NED, KORT SKRÅ OPP, LAV LODDRETT NED

OPPGAVE 8A: LES VANLIGE ORD SEKS GANGER.

1	2	3	4	5	6
mye synes	ny nytt	nye her	hun under	til at	et annet

ØSTLENDINGER UTTALER ORDET ANNET SLIK: «A-ANT». LEGG MERKE TIL SKRIVEMÅTEN, MEN LES SLIK DU SNAKKER!

M E Karstad

OPPGAVE 8B: LES OG LEGG LANG Y-ORD MED BOKSTAVKORT.

1	2	3	4	5
sy fy yr ryr lyn hyl fyr syl	tyr lys rye tyv tyveri myr myrhull myrull	fyre lyse myse nyte nyse lyne lyve syre	hyle nyre tyveri nyhet uhyre hyene meny eventyr	tyte ut fly flyte tryne fryse styre snyte utstyr

YR ER SMÅ REGNDRÅPER. DET BETYR OGSÅ Å VÆRE GLAD OG VILTER. RY = DRYSSE. EN SYL ER ET SPISST REDSKAP TIL Å LAGE SKRUEHULL I TRE. EN FYR = GUTT ELLER MANN. ET FYR ER ET LYS SOM VISER SKIPENE VEIEN. TYR = OKSE. RYE = VEVD TEPPE AV OPPKLIPTE TØYSTYKKER. MYSE = VANDELEN AV MELKA, SOM VI LAGER MYSOST AV. Å MYSE = Å KNIPE ØYNENE SAMMEN FOR Å SE. MENY = HEFTE MED OVERSIKT OVER MATEN PÅ RESTAURANTEN, ELLER ET MÅLTID. MYR ER EI VÅT OG FLATT SLETTE MED MOSE OG PLANTER, SOM MYRULL OG MULTER, OFTE PÅ FJELLET.

Øverst: og nederst til høyre: Toril Karstad, nederst: Nils Helge Karstad

Historier om Askeladden: Theodor Kittelsen, Nasjonalmuseet, CC-BY

LYSEGRÅ ORD ER VELDIG VANLIGE. MØRKEGRÅ ORD ER VANLIGE. FEIT E HAR Æ-LYD.

OPPGAVE 8C: LES OG LEGG KORT Y-ORD MED BOKSTAVKORT.

1 nytt lytt tynn rytter	2 hytte nytte fylt fylle	3 ha lyst nynne flytte trylle	4 rytme yste sylte mynt	5 lysne lystre frynse stylter
-------------------------------------	--------------------------------------	---	-------------------------------------	---

OPPGAVE 8D: LES OG LÆR BETYDNINGEN AV ORD I HISTORIEN.

1 tyst symfoni	2 hymne lynne	3 mysterium ufyselig	4 nylon tyfon	5 syryn tyrived
----------------------	---------------------	----------------------------	---------------------	-----------------------

TYST = STILLE. HYMNE = SALME, TAKKESANG TIL GUD. HUNDENS LYNNE ER TEMPERAMENTET ELLER HUMØRET. ET MYSTERIUM ER NOE UFORSTÅELIG, EN GÅTE. UFYSELIG BETYR EKKEL OG VEMMELIG. NYLON ER STOFF LAGET AV OLJE. SYMFONI = MUSIKK FOR ORKESTER. TYFON = STERK VIRVELSTORM. TYRIVED ER VED FRA DØD FURU. ORKESTERET SPILLER EN SYMFONI. SYRINER ER BLOMSTENE PÅ SYRINBUSKEN.

HER ER EN TYFON SETT OVENFRA:

HER ER SYRINER OG STEARINLYS:

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD

OPPGAVE 9A: LES RIM MED LANG Y-LYD.
SETT PRIKK UNDER UNDER VOKALER. DEL TEKSTEN I STAVELSER.

Syver rimer: mye – nye – rye – flyet

My rimer: fyre – syre – lyre – yre – nyre – styre

Evelyn rimer: nyte – syte – tyte – flyte – snyte

Synnøve rimer: lyne – tyne – til syne – tryne

OPPGAVE 9B: LES RIM MED LANG Y-LYD.
SETT PRIKK UNDER UNDER VOKALER. DEL TEKSTEN I STAVELSER.

Ylva rimer: nyse – lyse – hyse – myse – fryse

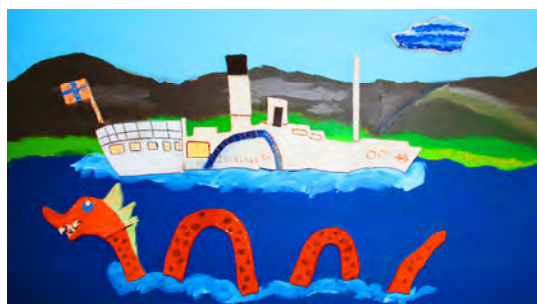
Lilly rimer: ny – ly – sy – fy – ry – fly – meny

Evy rimer: yr – syr – myr – ryr – tyr – styr – flyr

Sylvia rimer: fyret – styret – eventyret – uhyret

Andreas Karstad, 13 år.

Elever ved Rjåabu skole 1982

OPPGAVE 9C: LES RIM MED KORT Y-LYD.
SETT PRIKK UNDER UNDER VOKALER. DEL TEKSTEN I STAVELSER.

Synnøve rimer: fylle – hylle – trylle

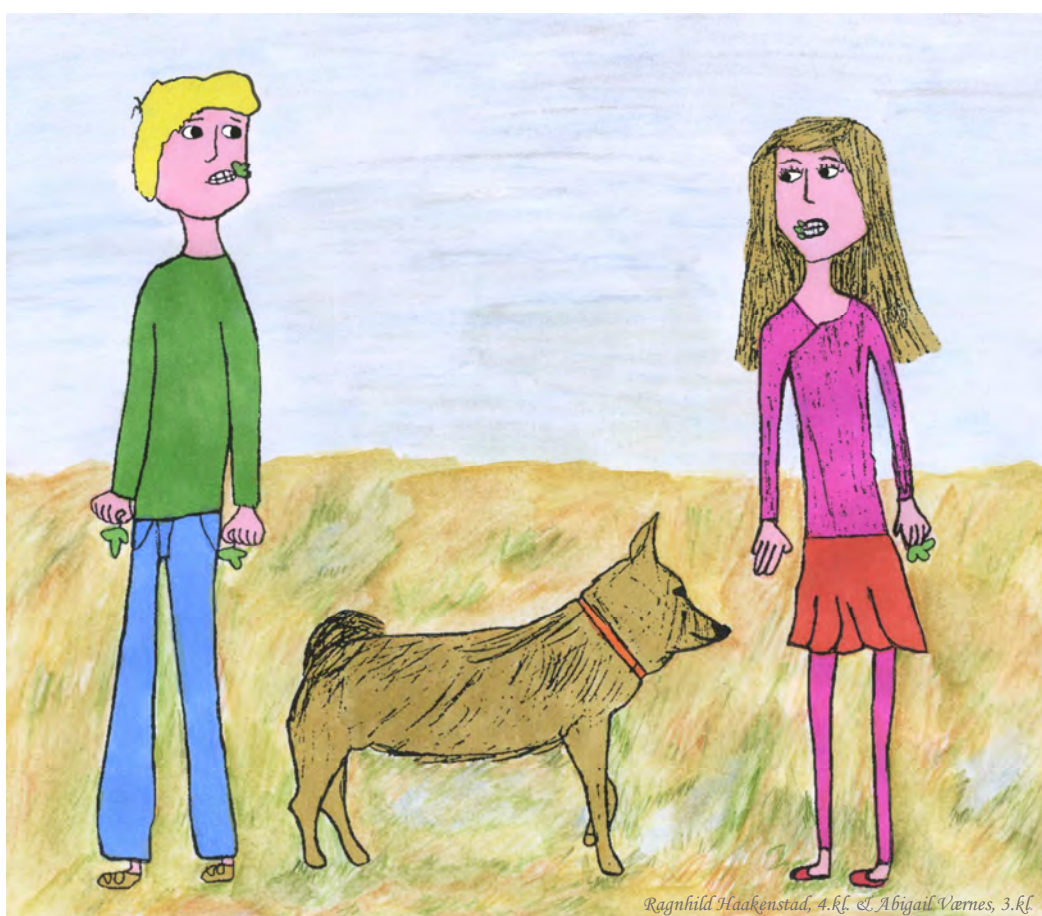
My rimer: nytter – lytter – hytter – flytter – rytter

Trym rimer: nynne – tynne – lynne – Synne

STREK UNDER UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD

OPPGAVE 10A: LES HISTORIEN, DEL 1.

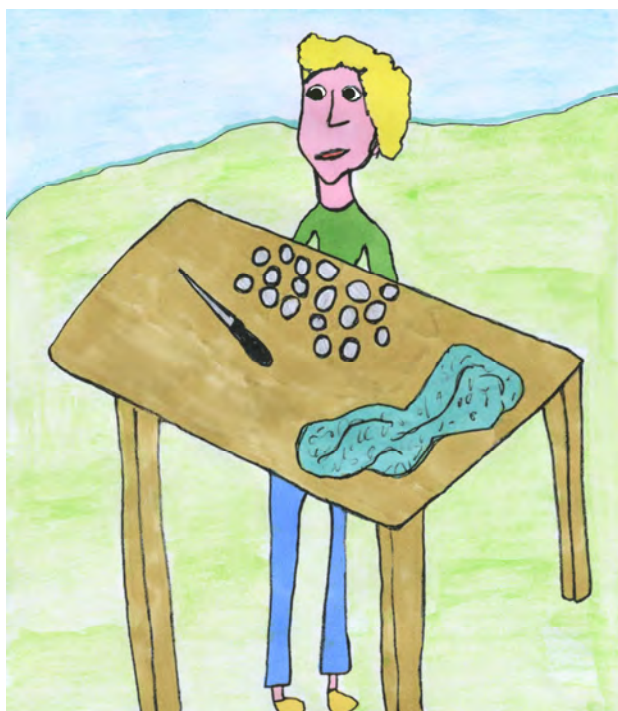
Anny er fra Tynset. Anny har hytteferie med mor. Hytta er ute ved havet. Anny har en hyttevenn her. Han heter Henry. Henry er en tynn fyr med lyst hår. Hunden hans, Harry, lyster Henry. Hunden lyster Anny også.

Anny og Henry nyter lyse netter. De flyr ute til seine natta. Nå er Anny, Henry og Harry ute. Anny finner syre ved myra. Henry får syre av Anny. Han synes syra er sur og ufyselig.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD,
FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ/I-LYD, INNRAMMET EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 10B: LES HISTORIEN, DEL 2.

Ragnhild Haakenstad, 4.kf. & Abigail Værnes, 3.kf.

Henry tryller med mynter og en syl. Alt som er under nylonstoffet, flytter seg! Det er et mysterium. Henry er en suveren tryllemester!

Så trener de med stylter. De er ryttere som hyler og styrer unna en sint tyr. Det er Harry som er tyren. Harry er yr og vill. Hunden flyr rundt som en tyfon. Syrinene ryr

Ragnhild Haakenstad, 4.kf. & Abigail Værnes, 3.kf.

og raser av syrintreet. «Fy, fy, for et hysteri!» fnyser Henry.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD,
FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ/I-LYD, INNRAMMET EG ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 10C: LES HISTORIEN, DEL 3.

Mor har lyst til å nytte tida her inne i hytta.
Hun har mye å sysle med. Hun styrer og
strever. Mor har visst system på tida si.

Mor syr fast frynsene i ei rye. Det synes hun
er nyttig. Men synåla er litt for tynn, og det er
lite lys her i hytta. Tråden er nesten usynlig.
Hun myser og myser mens hun syr.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD,
FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ/I-LYD, INNRAMMET EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 10D: LES HISTORIEN, DEL 4.

Del er lytt i hytta. Mor lytter etter hylene fra måsene som flyr. Så lytter hun til nyhetene. Hun lytter også til en

lystig symfoni. Mor tar tesilen ned fra hylla. Hun fyller silen med te og fyller i vann. Så nyter mor teen sin. Mor traller og nynner litt. Mor har en fin stemme.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ/I-LYD.

OPPGAVE 10E: LES HISTORIEN, DEL 5.

Nå er det tyst og stille. Men så flyr et fly over hytta. Anny myser og titter mot himmelen. Så nyser hun og må snyte nesa. Hun fryser visst.

Melissa Adèle Popkema, 6.kf. & Abigail Værnes, 3.kf.

Anny vil inn og få nyvarmet loff med mysost og syltetøy. Hun sier «ha det» til Henry og rusler inn. I det samme ser hun svære lyn. Det er mye lys: Lynene lyser. Fyret lyser også.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD,
FEIT E HAR Æ/I-LYD, FEIT S KAN HA J-LYD OG INNRAMMET ØY ER ØY-DIFTONG.

OPPGAVE 10F: LES HISTORIEN, DEL 6.

Mor har tent lys inne. Så tenner de ild av tyrived. Tyri stammer fra furuer. Tyrived varmer mye. Flammen lyser i hytta.

Josefine Krause, 4.kf. & Abigail Værnes, 3.kf.

Anny fyller munnen med mysost som farmor har ystet. Anny nyter også loff med syltetøy. Mor syltet nylig syltetøyet. Det er litt syrlig.

Anny får resten av sylta fra nyttår. De har hatt sylta i fryseren. Mor tar heller litt mysli med syltetøy. Anny og mor nyter maten.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD,
FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ/I-LYD, INNRAMMET EG/EI/ØY ER DIFTONG.

OPPGAVE 10G: LES HISTORIEN, DEL 7.

Til sist lytter Anny til mor mens hun leser eventyr. Mor leser alltid et nytt eventyr etter maten. Eventyret er om en hyene. Hyenen tyner et villsvin så trynet revner. Så lyver hyenen til nymfene. Nymfene vet at han tyr til usannheter. De fnyser av ham.

David Slettli, 3.kf. & Abigail Værnes, 3.kf.

Mikhiela M Greiner, 8.kf.

Ragnhild Haakenstad, 4.kf.
& Abigail Værnes, 3.kf.

Det er mye mer som hender også. Anny nyter sånne eventyr. Men mor er rystet av historien. Hun synes hyenen er et

uhyre. «Huff og fy, det var et ufyselig eventyr!» sier mor. Mor og Anny steller seg. Så faller de til ro mens lynene lyser i natta.

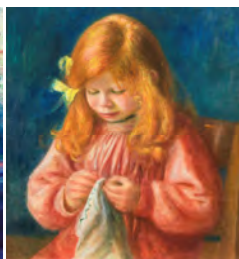
Ragnhild Haakenstad, 4.kf. & Abigail Værnes, 3.kf.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ/I-LYD, INNRAMMET EG ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 11: DEL OPP I ORD MED LODDRETTE LINJER.

Lilly|rimer|myrfyr|syrt|ryrlyr|flyrstyr

Annyrimersyn|fylyryfly|Mymeny

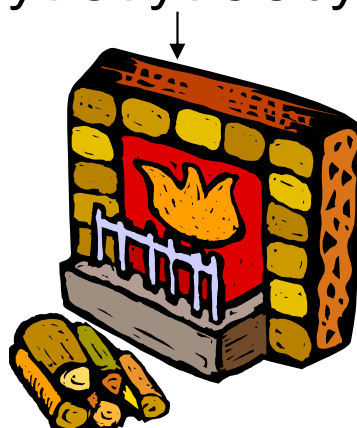

Pierre-Auguste Renoir, Rawpixel.com

Sylvia|rimer|myeryen|eflyet

Ellyrimersy|reyrefy|restyre|elyrenyre

Myrimerfyr|rerlyr|reryrerny|rerstyrer

Remyrimerny|semysely|sehysefryse

Snylteveps som legger egg i en møll-larve.

Sylvesterrimer|styltersyl|terssnylter

SylvirimerSynnelynn|etynnneny|nnne

Emmyrimerny|tterlyt|tterhyt|terflytter

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD

Stylter: Reinhold Möller, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=69403306>. Beskjært. Williamazango - CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=77261682>

OPPGAVE 12: SETT STREK FRA ORD TIL BILDE.

tyv

syr

lyner

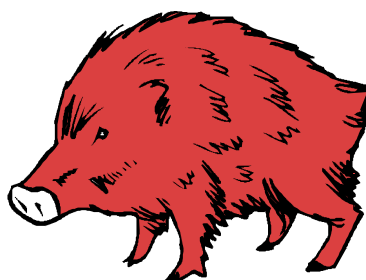
eventyr

hyler

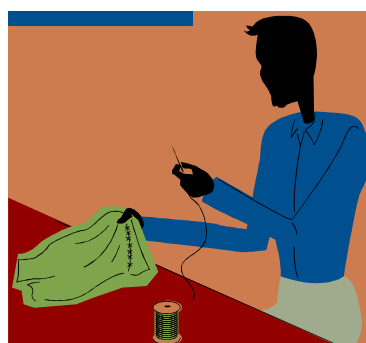
trylle

flyter

hytte

styre

tryne

OPPGAVE 13: LØS REBUSEN. BYTT UT TALESYMBOLER OG STORE BOKSTAVER MED SMÅ BOKSTAVER. LES SETNINGEN.

NB: DER DET ER TO RUTER UNDER TALESYMBOLER, SKAL DET VÆRE DOBBEL KONSONANT. ALLE SETNINGER OG NAVN SKAL STARTE MED STOR BOKSTAV. SETT RIKTIG TEKN TIL SLUTT

1 STUM D

A		Y		E			Y		E		E	<u>D</u>		Y		A	.
												<u>d</u>					

2

	E			Y			Y		E			Y			E		.

3 Å-LYD

	A		Y			Y			O		E			Y		O		.
									<u>o</u>									

4

	O			Y				Y			E		E	I		Y	A	.

5 Å-LYD STUM G

	Y		E	I	<u>O</u>	<u>G</u>		Y		E		E		Y		E		.
				<u>t</u>	<u>o</u>	<u>g</u>												

6 STUM T

	Y,		Y,		Y	E		E	I	E		E			Y		E	<u>T</u> !
	,		,															<u>t</u>

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 14A: SKRIV LANG Y-ORD I STAVSKRIFT.

mye

mye

synes

synes

nye

nye

nytt

nytt

tyv

tyv

hyle

hyle

OPPGAVE 14B: SKRIV LANG Y-ORD I STAVSKRIFT.

fyr

fyr

lyve

lyve

lyse

lyse

nyse

nyse

nyhet

nyhet

eventyr

eventyr

OPPGAVE 15: LES OPPGAVE 10 OG STREK UNDER NØKKELOD:

15A: FINN IGJEN NØKKELODENE I TEKST 10A, OG STREK UNDER DEM.

Anny	hytteferie	Henry	tynn
Hunden	Harry	lystrer	seine
natta	syre	myra	ufyselig

15B: FINN IGJEN NØKKELODENE I TEKST 10B, OG STREK UNDER DEM.

Henry	tryller	mynter	syl
under	nylonstoffet	stylter	ryttene
tyr	tyfon	Syrinene	ryr

15C: FINN IGJEN NØKKELODENE I TEKST 10C, OG STREK UNDER DEM.

Mor	mye	syr	frynsene
ei rye	Synåla	tynn	myser

15D: FINN IGJEN NØKKELODENE I TEKST 10D, OG STREK UNDER DEM.

Mor	lytter	måsene	nyhetene
symfoni	tesilen	teen	nynner

15E: FINN IGJEN NØKKELODENE I TEKST 10E, OG STREK UNDER DEM.

stille	et fly	Anny	titter
nyser	fryser	«ha det»	lyn

15F: FINN IGJEN NØKKELODENE I TEKST 10F, OG STREK UNDER DEM.

lys	ild	tyrived	mysost
farmor	ystet	Mor	syltet
syltetøyet	sylta	fryseren	mysli

15G: FINN IGJEN NØKKELODENE I TEKST 10G, OG STREK UNDER DEM.

mor	eventyr	hyene	tyner
villsvin	trynet	lyver	nymfene
uhyre	ufyselig	eventyr	til ro

OPPGAVE 16: SE PÅ NØKKELODENE OG FORTELL HISTORIEN.

LES ORDENE OVENFOR FRA VENSTRE MOT HØYRE, ELLER SE PÅ NØKKELODENE I TEKSTEN 10A-G. SI HELE HISTORIEN TIL EN VOKSEN, EN VENN, ELLER DEG SELV. HUSKET DU MASSE?

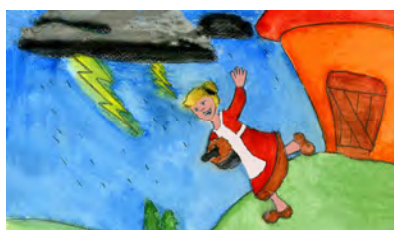
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET EG/EI/ØY ER DIFTONG.

Mor Ylvia sitt
yndlingingsvær
er skyer, yr
og lyn især.
Hun lyser opp
av lyn som lyser
over by og trær.

INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, SK ER ʃ-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD.

Hun flyr ut
kry og lykkelig
og sy^{ng}er stygt
med rytmisk vri.

Hun yster
mysost
yppe^rlig,
er yndig,
yr og blid.

Toril Karstad

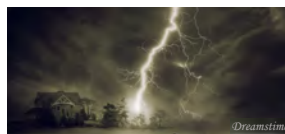
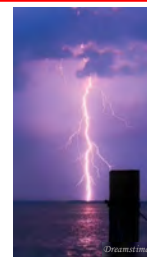
INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD,
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT G HAR K-LYD.

OPPGAVE 18: STAVELSESEDELING

SETT PRIKK UNDER VOKALENE: A, E, I, O, U, Y, Æ, Ø, Å.
TEGN EN BUE FOR HVER STAVELSE.

Mor Ylvia sitt

yndlingsvær er skyer,
yr og lyn især. Hun lyser
opp av lyn som lyser over
by og trær. Hun flyr ut kry
og lykkelig og synger stygt
med rytmisk vri. Hun yster
mysost ypperlig, er yndig,
yr og blid.

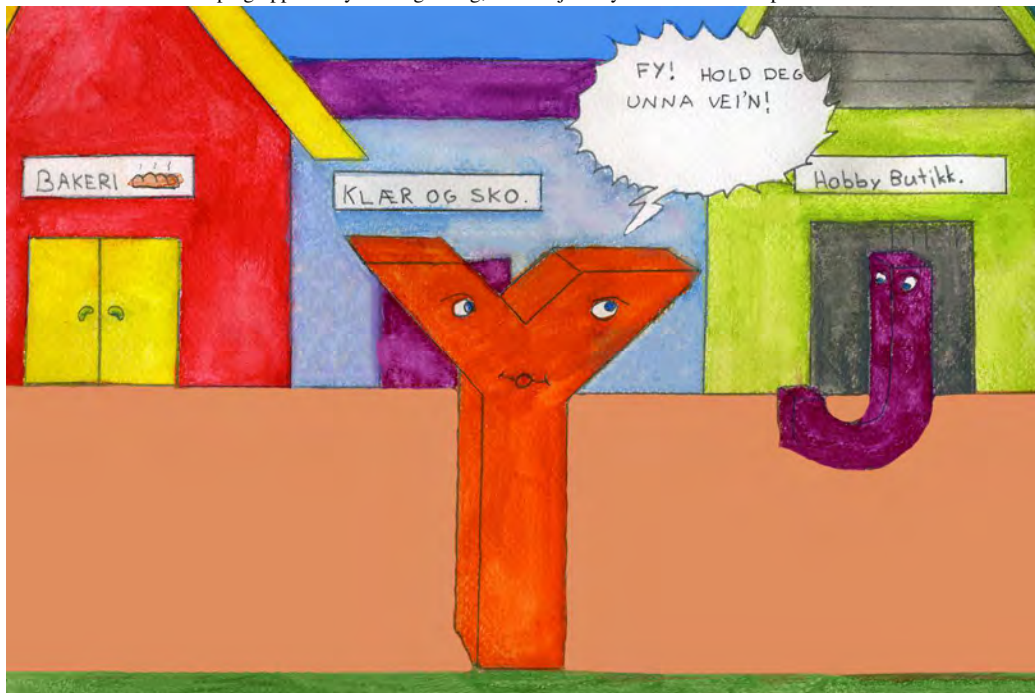
OPPGAVE 19: DEL OPP ORDENE I SANGEN MED LINJER.

MOR|YL|VIA|SIT|TYND|LING|SVÆR
ER|SKY|ERYR|OGLYN|ISÆR.
HUN|LYSER|OPPAV|LYNSOM
LYSER|OVERBY|OG|TRÆR.HUN
FLYR|UTKRY|OGLYK|KELIG|OG|
SYNGER|STYGT|MED|RYTMISK
VRI.HUN|YSTER|MYST
YPPER|RLIG|ERYNDIG|YROGLBLID.

INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, INNRAMMET SK ER f-LYD.
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT G HAR K-LYD.

BOKSTAVEN Y/y-VERS: CD NR 29

Tekst: Toril Karstad, vokal: Benedicte Kolberg 9. kl.,
komp og opptak: Øyvind Åge Berg, illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 8. kl.

DEN STORE Y- EN GÅR TUR TIL BYEN
MED TO SKRÅ LINJER VENTD OPP MOT SKYEN.
DEN STYRER RUNDT PÅ ET LODDRETT BEIN.
MEN SER DEN J, ER 'KE FYREN SEIN.
HAN ROPER: "FY! HOLD DEG UNNA VEI'N!"

Den lille y-en har to skrå streker.
Den svømmer kry med ett bein og leker.
Den har nok lyst til å dykke ned.
Men ikke bry deg om hyl og ve!
Den må jo lyde din hånd for det!

OPPGAVE 20: LYTT TIL CD-EN,

OG PRØV Å LÆRE VISA.

OPPGAVE 21: SETT RING RUNDT HVER Y,

OG SI LYDEN Y.

OPPGAVE 22: SETT RING RUNDT HVER y,

OG SI LYDEN Y.

OPPGAVE 23: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG/EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 24: SKRIV KORT Y-ORD I LØKKESKRIFT.

nytt

nytt

nynne

nynne

tynn

tynn

flytte

flytte

hytte

hytte

mynt

mynt

fylle

fylle

sylte

sylte

fylt

fylt

rytter

rytter

trylle

trylle

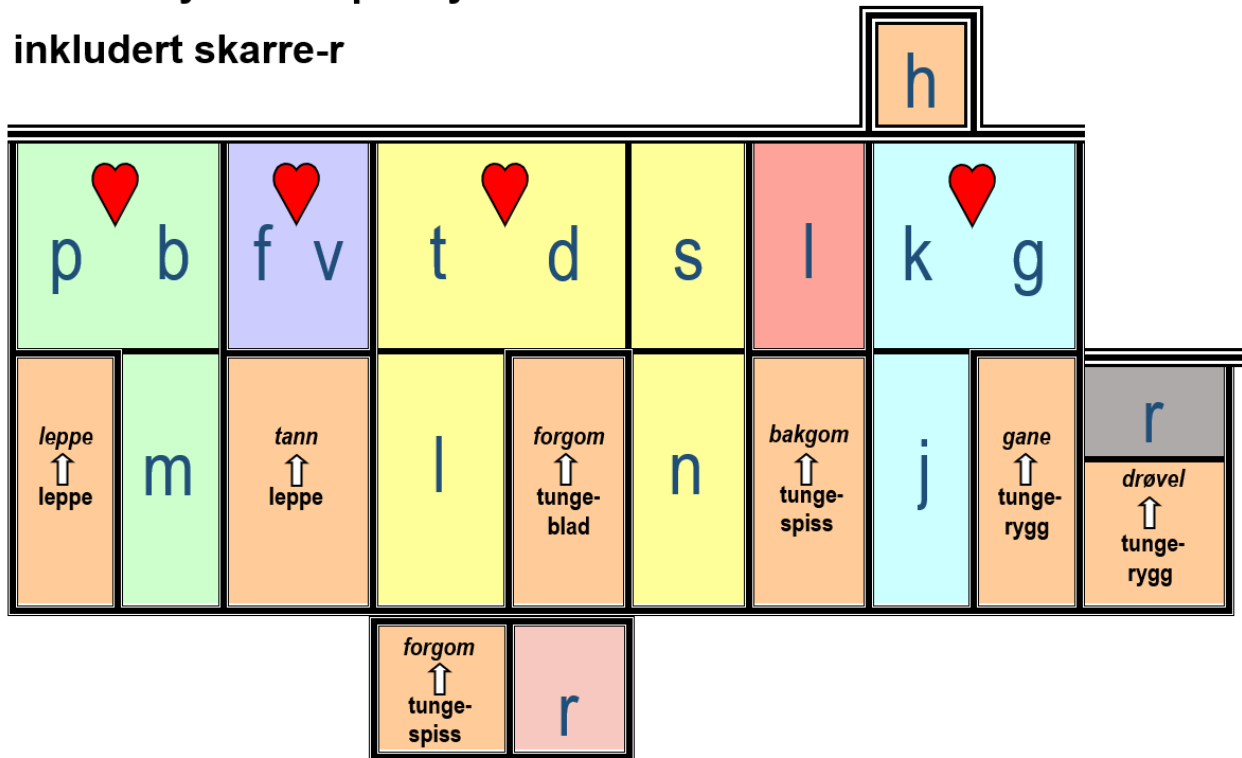
stylter

stylter

Bokstavlydenes språklydhus

inkludert skarre-r

Vokaler: a e i o u y æ ø å

Diftonger: ei au øy ai

FOKUS © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulator er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann).

